

Duikpionier Liz James

De eerste vrouwelijke commerciële saturatieduiker.

Foto: archief Liz James.

Commercial Diver Photo Liz James 1990 pre dive Oceantech.

An het begin van het seminar van de 'Historical Diving Society' te Londen verwelkomde een vertegenwoordiger van het bedrijf Subsea7 de deelnemers en lichtte ons in over de geschiedenis van het bedrijf. Niets bijzonders. Toen ze echter vertelde dat ze opgeleid was en gewerkt had als beroepsduikster was mijn interesse gewekt.

In- en offshoreduiken is een vrijwel geheel mannelijke wereld, zeker in de niche van het saturatieduiken. En hier staat, door een gelukkige uitnodiging, waarschijnlijk de eerste vrouwelijke commerciële saturatieduiker ter wereld. Ik pak mijn notitieboekje en krabbel: "Met Liz praten!".

Tijdens één van de pauzes benader ik haar. Een snelle introductie om uit te leggen dat ik geïnteresseerd ben in een interview met haar om een artikel te schrijven over haar ervaring als eerste commerciële saturatieduiker. Tot mijn verbazing stemt ze onmid-

dellijk in en een paar weken later ontmoeten we elkaar weer, virtueel deze keer.

Voor het interview wilde ik nagaan of zij inderdaad de eerste was. Niet dat tweede zijn haar carrière minder uitdagend of het interview minder interessant zou maken. Een claim om een historisch eerste te zijn houdt stand zolang er geen bewijs is van iemand die het vóór jou deed. Liz James werd gecertificeerd als beroepsduikster in 1987 en als saturatieduiker in 1991. De eerste saturatieduik werd in 1962 door de Belg Robert Sténuit uitgevoerd, wat de claim van eerste zeer geloofwaardig maakt. Ik surfte op het internet en kreeg twee duidelijke hits:

- **Susan Trukken.** Zij kwam in 1978 bij de Amerikaanse marine via de 'Officer Candidate School' en volgde van 1979 tot 1980 een opleiding in de duikschool aan de 'Naval School of Diving and Salvage' in Washington D.C. Later, in 1983,

werd ze de eerste vrouwelijke saturatieduikofficier bij de 'Navy Experimental Diving Unit'. Geen geringe prestatie. Hoewel sommige militaire duikers gelijkaardige taken uitvoeren, zijn het geen commerciële duikers.

- **Marni Zabarsky.** Haar naam wordt soms genoemd als de eerste vrouwelijke (commerciële) saturatieduiker, hoewel zij pas in 1996 commercieel ging duiken. Wie wat dieper graaft, vindt de kleine nuance in de titels door de toevoeging 'in de Golf van Mexico'.

Om er zeker van te zijn dat ik niets over het hoofd zag, schreef ik een e-mail met de vraag aan de 'Women Divers Hall of Fame', maar tot op heden kreeg ik geen antwoord. Helaas komt Liz niet voor op hun faamlijst.

Tijd om het interview met Liz op te zetten en haar het verhaal te laten vertellen.

het interview

Hippo: Hoe ben je met duiken begonnen?

Liz James: Ik ben geboren in Antwerpen, ging naar school in België en Frankrijk en we keken veel naar Jean-Jacques Cousteau op de televisie. Door deze documentaires kreeg ik een prachtig beeld van het duiken: een kleurrijke wereld van onderzeese fauna en flora, met felgekleurde vissen en koraalriffen. Toen ik ongeveer 16 was, probeerde ik samen met mijn broer scubaduiken uit. Ik vond het geweldig en dus besloot ik er een carrière van te maken. Met dit visioen van tropische wateren ging ik naar Fort William in Schotland [nvdr: de stad Fort William herbergde de beroemde en meest realistische onderzeese opleidings- en testfaciliteit ter wereld] en schreef me in voor een commerciële duikcursus.

Mijn ouders waren geschokt door het nieuws, want zij wilden dat ik naar de universiteit ging en wisten niet zeker wat de duikindustrie zou inhouden. Maar nadat ze bekomen waren van de initiële schok steunden ze me in mijn beslissing. Ik ging en kwalificeerde me als professioneel luchtduiker, de zogenaamde Britse Health and Safety Executive (HSE) Part I-kwalificatie. In plaats van in tropische wateren te duiken, deed ik onderwaterconstructiewerk in kanalen, rioolputten, dokken en rivieren.

Toen ik voor het eerst naar Fort William ging, waren er geen vrouwentoiletten of douchefaciliteiten in de school, wat een uitdaging was. We doken de hele dag in een sluis. Aan het eind van de dag was iedereen nat en koud, en snakte naar een warme douche. Hoewel ik voorstelde om als laatste te gaan, kreeg ik altijd de opdracht om als eerste te gaan, wat mijn populariteit bij de andere, uitsluitend mannelijke duikers op de cursus niet ten goede kwam. Uiteindelijk bouwden ze een aparte vrouwendouche en toilet.

Maar er was zelfs een probleem met de accommodatie. De duikers in opleiding verbleven normaal gesproken in een 'bed and breakfast' accommodatie in Fort William, maar niemand wilde mij huisvesten, omdat alle kamers voor twee personen waren. Uiteindelijk verbleef ik in het huis van de instructeur en deelde een kamer met zijn dochter.

De instructeur had drie dochters. Ik wist het toen nog niet, maar er is een terugkerend

fenomeen dat mensen die mij vooruit hebben geholpen in mijn duikcarrière, allemaal dochters hebben. Er zijn mensen in elke tak van het leven en in elke bedrijfstak die proberen het gebrek aan evenwicht in de genderdiversiteit aan te pakken. Vanuit mijn ervaring in de duikindustrie, waren de mannen die mij hebben geholpen gemotiveerd, omdat ze een verandering wilden zodat hun eigen dochters ook gelijke kansen zouden krijgen.

Hippo: Dus van Cousteau naar commercieel duiken, dat is een grote sprong. Heb je naast een initiatie ook aan sportduiken gedaan?

Liz: Ja, ik deed een beetje aan sportduiken in parallel. Op mijn 17e werd ik lid van de 'British Sub-Aqua Club' (BSAC). Ik ben gaan duiken in Spanje, Malta en Mallorca. Ik denk dat ik mij niet de volle omvang van het duiken in de Noordzee realiseerde. Er was toen nog geen internet om het op te zoeken. Ik las alles wat ik kon vinden in de plaatselijke bibliotheken en kocht verschillende boeken over duiken. En ik bekeek natuurlijk de documentaires.

Toen ik commercieel duiker was, gingen mijn man en ik tijdens de wintermaanden naar Australië, wanneer er niet zoveel offshoreduikwerk in de Noordzee was. Als PADI-duikinstructeur werkte ik dan op het Great Barrier Reef van oktober tot maart, de zomer in Australië.

Hippo: Je ging dus van de middelbare school direct naar commercieel duiken. Wat was je eerste baan?

Liz: Ik werkte twee jaar in de civiele techniek inshoreduiken, terwijl ik probeerde door te breken in de offshoreduikindustrie. Uiteindelijk kreeg ik een kans van Dave Dixon bij 'Ocean Technical Services' (OTS). Hij had vier dochters en wilde de exclusieve mannenwereld van de offshore doorbreken door vrouwen aan te nemen en hen te helpen. Dave redeneerde dat als hij een vrouw als ik geen kans gaf, er ook voor zijn dochters weinig hoop was.

Verschillende bedrijven, zoals 'Stena Offshore', vertelden me dat ze nooit een vrouwelijke duiker in dienst zouden nemen, maar toch zette ik door. Ik kreeg ook te horen dat ik aanvullende kwalificaties nodig had om in dienst genomen te worden en dus volgde ik

een heleboel cursussen, waaronder een betonkeuringscursus die werd toegevoegd aan mijn duikinspectiekwalificaties en die me hielp mijn eerste offshorebaan te krijgen. In 1990 was mijn eerste duikopdracht in de Noordzee voor Total op een betonnen platform, de MCP-01. Het was een uitdaging, want mijn accommodatie op het platform was een omgebouwde bezemkast en veel duikers vonden het helemaal niet leuk dat ik daar was, maar het was een begin en ik zette door.

Een baan hebben was geweldig, maar ik moest mezelf opnieuw bewijzen en er was veel wrevel. De mensen deden soms nogal verschrikkelijk tegen me, maar omdat ik jong en misschien naïef was, accepteerde ik dat mensen niet aardig tegen me waren op zee. Sommige duikers accepteerden mij toen ik bewees dat ik het werk aankon, maar de meesten weigerden nog steeds bij mij aan tafel te zitten of een gesprek met mij aan te knopen; bij elke gelegenheid stonden ze erop dat ik de thee zette. Ik was altijd boos (achter gesloten deuren) totdat ik me realiseerde dat de mensen me niet afschuwelijk vonden vanwege mij als persoon, maar omdat ze niet wilden dat een vrouw in de offshore werkte. Uiteindelijk besepte ik dat boos zijn niet productief was, maar wel schadelijk voor mijn geestelijke gezondheid – deze mannen kenden mij niet, dus ik moest het niet persoonlijk opvatten als ik gewoon hetzelfde werk deed als zij en nooit onbeleefd was.

Mijn doel was echter om verder te gaan in de offshore op de Noordzee. Dus ging ik terug naar Fort William en deed extra trai-

Commercial Diver Photo Liz James 1990.

ning, om in 1991 mijn HSE Part II-kwalificatie te halen.

We deden springduiken vanaf de achterkant van de boot met lucht en met nitroxmengsels. Na mijn diensten kwamen er duikers bij me zitten. Als je de 'eerste' bent, moet je gewoon blijven volhouden, volhouden, en uiteindelijk accepteren sommigen je (er zullen er altijd zijn die dat niet doen).

Hippo: Ik dacht dat je bij commercieel duiken bijna altijd met hetzelfde team van duikers werkt, maar dat schijnt niet het geval te zijn.

Liz: Ik werkte ongeveer drie jaar op de 'Dive Support Vehicle (DSV) Aquamarine'. Ik werkte dus vaak met dezelfde mensen op dat vaartuig. Toen begon het beter te worden. Natuurlijk leren mensen je beter kennen, maar sommige duikers bleven toch in hun groep. In de tijd dat er in de recreatiezaak 'niet-vrouwvriendelijke' films werden vertoond en er naakte vrouwenposters aan de muren hingen, mengde ik me niet zo veel tussen de mannen als je als vrouw in het hedendaagse offshoreleven kunt doen. In plaats van naar televisie te kijken, ging ik naar de brug of naar de controlekamer en begon met de voorbereiding en planning van de volgende duiken en leerde over de duikplanning en -operaties.

Offshorerotaties waren meestal voor vier of vijf weken achter elkaar, gevolgd door twee of drie weken vrij. In die tijd werd ik gevraagd naar kantoor te komen om de rapporten te schrijven en aan toekomstige projectoffertes te werken. Beetje bij beetje

kreeg ik een beter inzicht in projectmanagement. Om meer aan wal te kunnen werken en een gezin te stichten, besloot ik op mijn 28ste naar de universiteit te gaan om werktuigbouwkunde te studeren.

Hippo: En dat was dan het einde van je duikcarrière?

Liz: 1997 was het einde van mijn offshore-duiken in de Noordzee, maar toen ik in 2001 klaar was met mijn studie, verhuisden we met onze twee zonen naar Australië. Ik werkte daar van tijd tot tijd als duiker, maar mijn hoofdberoep was een ingenieursfunctie voor het gasbedrijf 'Duke Energy' uit Brisbane. Zij installeerden hun eerste offshoregaspijpleiding tussen Melbourne en Tasmanië en ik kon mijn eerdere onderzeese offshore-ervaring gebruiken in combinatie met mijn ingenieursdiploma. Ik werkte twee jaar aan het 'Tasmanian Gas Pipeline' project.

Ik woonde iets meer dan vier jaar in Australië, voegde een baby toe aan ons gezin en we werden allemaal Australische staatsburger.

Hippo: De commerciële duikomgeving was niet klaar voor een vrouwelijke duiker?

Liz: Dat was het probleem. Ze zeiden dat ik geen baan kon krijgen, omdat er geen aangepaste faciliteiten waren: toiletten, douches of sloopshutten. De kabinen waren vaak ontworpen voor minimaal twee personen. Ze konden me geen sloopshut laten delen. Ze konden me niet met één of meer mannen samen laten logeren. Ik sliep soms in de ziekenboeg van het schip. Soms kreeg ik de hut van de klant, wat tot veel wroef leidde, omdat de mannen erg geïrriteerd waren over dat voorrecht. Waarom kreeg zij de beste plaats op het schip? De uitdagingen waren erger in de decompressiekamer. Je kunt tot 28 dagen in zo'n kamer leven en de hele tijd zijn er camera's op je gericht. Dit was echt niets voor mij op de lange termijn.

de huidige situatie

Hippo: Het is gemakkelijker je in te leven in een situatie als je de situatie kent. Is de situatie in de loop van je carrière verbeterd? Of is de commerciële duikwereld nog steeds een mannenwereld?

Liz: Ik denk dat mensen nu veel meer openstaan voor vrouwelijke duikers, maar dui-

ken is nog steeds niet iets wat veel vrouwen willen doen. Het wordt nog steeds gezien als een uitdaging, wat echt jammer is. We moeten proberen meer vrouwen, vooral de jongere generatie, aan te moedigen om in de duikindustrie te gaan werken. Er is enige verbetering, maar het is nog steeds een zeer door mannen gedomineerde industrie. Er is een mentaliteitsverandering nodig, een cultuuromslag. Er zijn vrouwen in ondersteunende functies zoals HR, techniek, ... maar niet veel duikers.

Hippo: Als je opnieuw zou beginnen, zou je het dan weer doen? En op dezelfde manier of anders?

Liz: Dat is een heel goede vraag. Ik denk dat als ik op voorhand de moeilijkheden had gekend, ik het waarschijnlijk niet had gedaan. Maar toen ik voor het eerst in Fort William was, zeiden de mannen van mijn cursus dat ik nooit zou duiken, nooit een baan zou krijgen, nooit geaccepteerd zou worden. Dit was als met een kleine rode vlag naar mij zwaaien. Mijn reactie was om hun ongelijk te bewijzen. Natuurlijk zou ik dat doen.

Er zijn een paar dingen die ik anders gedaan zou hebben, maar dan zou ik niet de persoon zijn die ik nu ben.

Welk advies zou ik mijn jongere zelf geven? Geniet van alles wat je doet. Probeer je wat beter voor te bereiden om wat veerkrachtiger te zijn en een wat dikkere huid te hebben. Hou je familie en vrienden dichtbij, want praten helpt. Zoek een mentor of coach die je een andere kijk op de dingen geeft. Als je geen andere visie krijgt, kun je behoorlijk overweldigd raken door de moeilijkheid van de uitdagingen.

Afwijzing hoort bij het doen van iets nieuws. Je zult op veel deuren moeten kloppen, maar als je je hebt voorbereid zou dat niet zo moeilijk moeten zijn.

Wetende wat ik nu weet, zou ik waarschijnlijk voor mariene biologie, onderzoek of techniek zijn gegaan. De manier waarop ik het deed, was erg interessant en alles bij elkaar genomen ging het goed. We gaan nu op 'citizen science' expedities waar we manta's taggen. Onze kinderen duiken ook, dus we hebben een paar familieduikvakanties gehad. Ik realiseerde mijn oorspronkelijke droom en verdiende ondertussen geld. Het was zeker iets speciaals om de eerste vrouwelijke duiker aan boord te zijn.

Hippo: Hoe is de vrouwelijke vertegenwoordiging in de duikindustrie tegenwoordig?

Liz: Als je commerciële Noordzeeduikers bedoelt, denk ik niet dat die er zijn. Fort William is gesloten. Het bedrijf waar ik voor werk, Subsea7, ondersteunde hen financieel, maar zelfs met die middelen konden ze niet open blijven en dat is jammer.

Het is fysiek zwaar, maar er zijn veel fitte mannen en vrouwen. Het is meer iets mentaal. Je hebt een bepaalde mentaliteit nodig om offshore te duiken en in de beperkte omgeving van een drukkamer te leven. Je hebt een dikke huid nodig, die ik had als jongste van het gezin en als het enige meisje tussen oudere broers. Dat heeft me waarschijnlijk veel geholpen om de veerkracht op te bouwen die ik nodig had.

de erfenis

Liz: Wat wordt de invalshoek van het artikel?

Hippo: (een beetje verrast): Ik heb nog niet nagedacht over een invalshoek.

Liz: Het zou leuk zijn om mensen aan het denken te zetten om te gaan werken in de duikindustrie. Ik ben misschien de eerste, maar ik wil niet de enige zijn. Het is goed

om een pionier te zijn, maar je wilt een erfenis. Vrouwelijke duikers zouden niet zo zeldzaam mogen zijn in de duikindustrie. Dingen zijn ten goede veranderd. De industrie heeft dat soort inclusie en diversiteit nodig. Het zou geweldig zijn als jonge vrouwen zouden denken, als zij, Liz, dat 35 jaar geleden kon, waarom probeer ik het dan niet? Het was leuk voor mij, maar mijn voorbeeld mag niet uniek blijven.

We moeten jonge mensen, vooral jonge meisjes, motiveren om te denken dat je alles kunt doen wat je wilt als je er maar

voor inzet. Of het nu duiken of iets anders is. Jaag je droom na en doe het.

Commercieel duiken wordt beschouwd als erg moeilijk, erg vies en erg hard. Hoewel het een spannende baan is, zou het ook voor vrouwen moeten zijn.

Hippo: Dank je, Liz, voor dit interview en ik hoop dat sommige jonge vrouwen in jouw voetsporen treden en een carrière als commercieel duiker beginnen. ■

PATRICK VAN HOESERLANDE

Loopbaanoverzicht

Liz James begon haar loopbaan als eerste vrouwelijke, professionele offshoreduiker in de Noordzee. Sindsdien heeft ze in diverse bedrijfs-, management- en leidinggevende functies gewerkt en heeft ze meer dan 30 jaar ervaring in de olie- en gasindustrie, waarbij ze functies als projectmanager/directeur bekleedde.

Voordat zij bij 'Subsea7' in dienst trad, werkte zij als 'Lead Project Engineer' voor 'Saipem' in Londen en daarvoor was ze werkzaam bij 'Duke Energy' in Australië, 'Phillips Petroleum', 'Conoco', 'British Gas' en 'Maersk'. Ze heeft trainingen gevolgd in management van complexe programma's, 'executive leadership', 'kidnap incident' management en 'women in business coaching'.

Liz James is momenteel 'Group Environmental Director' bij 'Subsea7'.

www.subsea7.com

SHE'S THE ONLY WOMAN DOING THIS TOUGH JOB

FORMER bank teller Elizabeth Cornwell spent her 19th birthday over 100 feet underwater after qualifying as Britain's only female professional diver.

Slim, attractive Elizabeth from Purley in Surrey, recently passed the tough two-month course at the Underwater Training Centre in Fort William which trains divers for the North Sea oil platforms.

Dangerous

Now the teenager, who had her first experience of underwater life three years ago while on holiday, is now fully qualified to join the ranks in one of the world's most dangerous jobs, diving at depths of up to 165 feet in the North Sea.

Earlier this year she astonished her family, colleagues in the bank and her boyfriend by announcing

that she was going to leave the bank counter for the seabed.

"To put it mildly, people were surprised," said Elizabeth, who has already been offered her first diving job and hopes to start work in January.

"I had my first taste of diving only three years ago when I was on holiday in Greece.

"I just loved the feeling of being underwater, it was so relaxing, so peaceful."

Elizabeth joined her local sub-aqua club and eventually qualified as an instructor, but the lure of the deep was too strong and after raising £4000 for the course she left her job in the bank.

"It's not the sort of thing you usually do so the bank were surprised when I told them why I was leaving, but they were very good about it and wished me luck," said Elizabeth.

"My parents were more shocked. They worried about my leaving a secure job in a bank to become a diver, and they were concerned

about the dangers of the job.

"But they know how much I love diving and now I think they're quite proud that I passed the course."

Elizabeth spent nine weeks training at the Fort William centre, diving every day and learning underwater drilling and welding.

Taken aback

"The hardest work was building the pipelines, and using the underwater drills, which look like road drills.

"The men on the course were quite taken aback when I first arrived but I soon became accepted."

"At the end of the course I was delighted to discover that I had passed."

"You don't think of the dangers of diving, you just have to have confidence in your equipment and your fellow divers."

Foto's (2):archief Liz James.

'Tough Job Diver' - krantenartikel van 1988 over Liz James.

DAMSEL OF THE DEEP!

AFTER splashing out several thousand pounds 19-year-old Elizabeth Cornwell from Purley, Surrey, has become the first qualified woman diver to be trained at the Underwater Centre at Fort William.

Elizabeth, who turned 19 the day before she graduated, took the plunge and paid £4000 to train at the world-renowned diving school. Her male colleagues on the intensive nine-week course came from New Zealand and the UK, and at the end of their stint they threw a party for Elizabeth to celebrate both her birthday and her diving success.

An astute Elizabeth described the course as "very tough but very enjoyable." She said, "I learned a lot. The seven blinks with one eye was a bit surprising when I first joined them, but they've been really fine and I was treated no differently from them."

As Elizabeth was acting as standby diver in charge of a group of 40 divers, she had to launch the inflator.

from the pier into Loch Lomond and Elizabeth was already in the water to look after them after they jumped!

Elizabeth, a former bank teller, reckons that her £4000 investment will be worthwhile.

"I hope to use my qualifications to work in oceanography or archaeology," she said. "Survey work, civil engineering or underwater photography all have possibilities."

krantenartikel van nov. 1987 over Liz James.